

**RECENZJA KSIĄŻKI POD REDAKCJĄ NAUKOWĄ
STEFANA M. KWIATKOWSKIEGO I MAGDALENY
PIORUNEK „JEDNOSTKA, EDUKACJA,
ORGANIZACJA WOBEC PRZEMIAN RYNKU PRACY”**

Warszawa 2020

ISBN 978-83-66010-49-9

Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, ss. 328

Ewa Krause

ORCID: 0000-0002-6639-2639

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

adres e-mail: ekrause@ukw.edu.pl

Współczesny rynek pracy stwarza stale nowe konteksty dla samej jednostki, pracownika i pracodawcy, rodząc nowe wyzwania edukacyjne i organizacyjne. Z powodu wybuchu pandemii COVID-19 stał się on ponownie nieprzyjazny dla pracownika – szczególnie w tradycyjnych zawodach. To pracodawca znowu zaczyna dyktować warunki. Przybyło bowiem chętnych do podjęcia zatrudnienia, a liczba dostępnych miejsc pracy się zmniejszyła. W prezentowanej publikacji zbiorowej sytuacja na polskim rynku pracy w dobie koronawirusa została przedstawiona w (zamykającym recenzowaną książkę *Post scriptum*) tekście Michała Kwiatkowskiego: *Lokalne i globalne skutki pandemii koronawirusa COVID-19 – perspektywy polskiego rynku pracy w chaotycznie zmieniającej się rzeczywistości*. Autor wskazuje na powinność skoncentrowania wysiłku badawczego i popularyzatorskiego na przeobrażenia zachodzące na rynku pracy, zadając Czytelnikowi pytania dotyczące jego przyszłości.

Cała monografia to zbiór opracowań, ujęty w trzech obszarach tematycznych, obejmujący zagadnienia związane z przemianami rynku pracy w wymiarze jednostkowym, edukacyjnym i organizacyjnym. Impulsem do jej powstania stały się obrady X Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego, który odbył się w dniach 18-20 września 2019 roku w Warszawie. Hasło Jubileuszowego

spotkania brzmiało: *Pedagogika i edukacja wobec kryzysu zaufania, wspólnotowości i autonomii*. W trakcie Zjazdu podjęto szeroką dyskusję nad wyzwaniem stojącymi przed pedagogiką, edukacją i oświatą w kontekście politycznym, ekonomicznym, kulturowym i społecznym współczesnej Polski i świata. Obrady pogrupowano w siedem sekcji tematycznych:

1. *Polityka edukacyjna, szkoła, instytucje edukacyjne.*
2. *Nauczyciel.*
3. *Młodzież, uczeń, student, słuchacz.*
4. *Rodzina, dziecko, opieka, instytucje wychowania.*
5. *Rynek pracy, rozwój zawodowy, oczekiwania pracodawców.*
6. *Środowisko globalne, środowisko lokalne, relacje społeczne, grupy społeczne, media, migracje.*
7. *Metodologia badań humanistycznych i społecznych.*

Wygłoszone w sekcji 5. referaty stanowiły bezpośredni przyczynek do powstania recenzowanej pracy, ale – jak podkreślają jej Redaktorzy – do obecnego kształtu tej publikacji „przyczynili się także zaproszeni autorzy spoza bezpośredniego grona prelegentów, a zamieszczone w monografii teksty uczestników obrad wspomnianej sekcji są intencjonalnie konstruowane dla potrzeb tego tomu” (Kwiatkowski, Piorunek, 2020). Obrady we wskazanej sekcji zostały przygotowane przez prof. dr hab. Magdalenę Piorunek oraz prof. dr hab. Stefana M. Kwiatkowskiego, czyli Redaktorów omawianego opracowania. Problematyka wystąpienia obejmowała „pracodawców i pracowników, stawiane przez nich wzajemne oczekiwania w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji, istotne zarówno z punktu widzenia rozwoju uczących się organizacji, jak i rozwoju zawodowego na poziomie personalnym, istotne w kontekście budowania zaufania, wspólnotowości i autonomii poszczególnych podmiotów rynku pracy” (Sekcja tematyczna, 2020). W obradach sekcji 5. można było wysłuchać nie tylko analiz teoretycznych, ale również zapoznać się z wynikami prac empirycznych, realizowanych w zróżnicowanych paradygmatach badawczych, które koncentrowały się wokół czterech sesji zatytułowanych:

1. *Rynek pracy – wyzwania edukacyjne.*
2. *Całozyciowe uczenie się – organizacje uczące się na rynku pracy.*
3. *Praca w biografii jednostki, rozwój zawodowy pracowników.*
4. *Młodzież i młodzi dorośli wobec rynku pracy.*

Podobnie w recenzowanej publikacji, ukazano także teoretyczne rozważania oraz rezultaty badań empirycznych, pozwalające Czytelnikowi na „poznanie wybranych fragmentów społeczno-zawodowej rzeczywistości jednostek

funkcjonujących na współczesnym rynku pracy”¹. Omawiana monografia przedstawia doniesienia zarówno autorów reprezentujących wiodące krajowe ośrodki naukowe, jak i młodych naukowców, które zostały ujęte przez Redaktorów niniejszego opracowania, jak wcześniej wspomniano, w trzech obszarach tematycznych zatytułowanych:

1. *Jednostka wobec wymogów rynkowych.*
2. *Edukacyjne wyzwania rynku pracy.*
3. *Organizacja wobec zmieniających się wymagań rynku pracy.*

Kategorie kluczowe prezentowanej monografii to: „rozwój zawodowy, kariera, proces kształcenia zawodowego, transmisja międzypokoleniowa, socjalizacja, rynek pracy, edukacja zawodowa” (www.aps.edu.pl, 2020).

Pierwszą (najobszerniejszą) część tworzy 10 tekstów autorstwa: Magdaleny Piorunek, *Bieg życia zawodowego człowieka – ujęcie diachroniczne (kolaż ilustracji badawczych)*; Anny Dudak, *Motywy wyboru przez mężczyzn zawodów sfemini-zowanych*; Joanny Nawój-Położańskiej, *Zawody w perspektywie studentek i studentów. Uwarunkowania prawne i kulturowo-społeczne pracy a „płeć zawodów”*; Katarzyny Nowosad, *Motywy emigracji zarobkowej Polaków a sytuacja na rynku pracy*; Jolanty I. Wiśniewskiej, *Od edukacji do pracy zawodowej osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną*; Marioli Wolan-Nowakowskiej, *Osoby z niepełnosprawnościami jako klienci publicznych służb zatrudnienia – dobre praktyki Działu Obsługi Osób Niepełnosprawnych Urzędu Pracy m. st. Warszawy*; Beaty Mydłowskiej, *Bariery w podejmowaniu pracy przez bezrobotnych*; Rafała Bodarskiego, *Kwalifikacje i kompetencje w kontekście wykonywania zawodu nauczyciela*; Ryszarda Bery, *Zasoby osobiste byłych żołnierzy jako tranzyjny kapitał ich drugiej kariery zawodowej w środowisku cywilnym*; Kazimierza Pierzchały, *Rozwój zawodowy skazanego na przykładzie badań własnych*. Tematyka przywołanych artykułów koncentruje się na zagadnieniach związanych z funkcjonowaniem jednostki w realiach współczesnego rynku pracy. Podjęta w nich problematyka dotyczy m.in.: rozwoju zawodowego, motywacji podejmowania określonych aktywności zawodowych w narracjach i opiniach wybranych grup badanych, a także kompetencji i zasobów osobistych różnych grup społecznych w zakresie konstruowania karier zawodowych. Na podkreślenie zasługuje to, że w tej części, w zdecydowanej większości, zaprezentowane zostały analizy wyników badań własnych odsłaniające warsztaty badawcze poszczególnych autorów.

¹ Z recenzji dr hab. Joanny Ewy Wierzejskiej.

Kolejny obszar publikacji dotyczy edukacyjnych wyzwań w odniesieniu do rynku pracy. W jego obrębie Redaktorzy umieścili 6 następujących tekstów: *Edukacja dla pracy – implikacje społeczno-ekonomiczne* (Ryszard Gerlach); *Transmisja międzypokoleniowa i wynikające z niej implikacje edukacyjno-zawodowe* (Michał Kwiatkowski); *Rynek pracy w gospodarce cyfrowej – nowe wyzwania edukacyjne* (Ewa Solarczyk-Ambrozik); *Elementy strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego* (Stefan M. Kwiatkowski); *Uczestnicy systemu szkolnictwa branżowego wobec wyzwań współczesnego rynku pracy. Opinie – oczekiwania – dylematy* (Joanna Kozielska); *Osiągnięcia działalności autokreacyjnej w sferze zawodowej młodzieży studenckiej na progu rozpoczęcia edukacji na poziomie akademickim oraz ich społeczno-demograficzne uwarunkowania. Wybrane zagadnienia* (Bożena Alejziak). Podjęte tematy skupiają się przede wszystkim na szkolnictwie zawodowym i kwestiach związanych z przygotowaniem uczniów (wszystkich poziomów edukacyjnych) do funkcjonowania w realiach współczesnego rynku pracy. W tej części dwa opracowania (Justyny Kozielskiej i Bożeny Alejziak) zawierają empiryczne rozważania (wyniki badań ilościowych). Dominują jednak w niej analizy teoretyczne przeprowadzone na podstawie literatury zarówno krajowej, jak i zagranicznej. Warto także zauważyć refleksyjność poszczególnych autorów w odniesieniu do podejmowanych zagadnień.

Ostatni (trzeci) obszar omawianej monografii skoncentrowany jest wokół organizacji i pracodawców – wyzwań przed nimi stojących. Zamieszczono w nim 5 tekstów: *W kierunku „kontrideologii pracy”*. *Wybrane refleksje pedagoga* (Renata Tomaszewska); *Rynek pracy a wyzwania stojące przed pracodawcami – perspektywa roku 2019* (Anna Wawrzonek), *Mentoring odwrócony – korzyści dla pracownika* (Urszula Jeruszka); *Stres zawodowy jako wyzwanie współczesnego rynku pracy. Praktyczne aspekty procesu radzenia sobie* (Żaneta Garbacik); *Strategie wellbeingowe w organizacjach. Nowy wymiar motywowania pracowników* (Monika Christoph). Ten fragment monografii zawiera teoretyczne rozważania na podstawie bogatej rodzimej i zagranicznej literatury, w tym również odwołania do wyników badań wprawdzie nie własnych, ale innych badaczy oraz przykładów dobrych praktyk. Przemyślenia autorów tej części również zasługują na uwagę, a przytaczane przez nich terminy, takie jak m.in.: *ewangelia sprzedaży* czy *witaminowy model motywowania* skłaniają Czytelnika do refleksji.

Dokonując oceny książki można uznać, że jest to publikacja stanowiąca ważne przedsięwzięcie, uzupełniające krajowy rynek wydawniczy dotyczący problematyki przemian na współczesnym rynku pracy z perspektywy badaczy z zakresu nauk społecznych. Opracowanie to z pewnością przyczynia się

do lepszego zrozumienia otaczającej człowieka rzeczywistości – w szczególności rzeczywistości społeczno-zawodowej, pobudza do dyskursu na temat jednostki w określonych realiach rynku pracy i tym samym wskazuje na potencjalne obszary dalszych badań w tym aspekcie. Monografię polecić warto wszystkim interesariuszom rynku pracy – podmiotom na nim funkcjonującym, jak i zainteresowanym aktualnymi przemianami rynkowymi i związanymi z nimi wyzwaniami edukacyjnymi – zwłaszcza w obszarze edukacji zawodowej.

Referencje

- Kwiatkowski, S.M., Piorunek, M. (2020). *Wprowadzenie*, W: S.M. Kwiatkowski, M. Piorunek (red.), *Jednostka, edukacja, organizacja wobec przemian rynku pracy*, Warszawa: APS.
- Sekcja tematyczna: *Rynek pracy, rozwój zawodowy, oczekiwania pracodawców*, <http://zjazd2019.pedagog.uw.edu.pl/index.php/program/sekcje-tematyczne-srodowisko-globalne-srodowisko-lokalne-relacje-spoeczne-media-migracje/rynek-pracy-rozwoj-zawodowy-oczekiwania-pracodawcow/> (16.09.2020).
- <http://www.aps.edu.pl/uczelnia/wydawnictwo/nowo%C5%9Bci/stefan-m-kwiatkowski-magdalena-piorunek-jednostka-edukacja-organizacja-wobec-przemian-rynku-pracy/> (2.10.2020).